

FUQAROLARNING JAMOAT TARTIBINI SAQLASHDA ISHTIROKINING IJTIMOIIY ZARURATI

*O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik
fakulteti Maxsus fanlar sikli katta o'qituvchisi, podpolkovnik*

Xojibekov Ziyomiddin Nasriddinovich.

+99890 9316092

Annotasiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligini ta'minlash tizimini rivojlantirishning ahamiyati fuqarolarning jamoat tartibini saqlashda ishtirokining ijtimoiy zaruratini nazariy va amaliy jixatlariga ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar berilgan.

Tayanch so'zlar: Strategiya, Jamoat xavfsizligi, Jamoat xafsizligini ta'minlash, Ichki ishlar organlari, Milliy gvardiya, Yo'l xaritasi, Ommaviy tadbir, Raqamlashtirish.

Аннотация: В статье изложены научно обоснованные предложения и рекомендации по теоретическим и практическим аспектам важности развития системы общественной безопасности в Республике Узбекистан и общественной необходимости участия граждан в поддержании общественного порядка.

Ключевые слова: Стратегия, Общественная безопасность, Обеспечение общественной безопасности, Органы внутренних дел, Национальная гвардия, Дорожная карта, Публичное мероприятие, Цифровизация.

Annotation: This article presents scientifically based proposals and recommendations on the theoretical and practical aspects of the importance of developing a public safety system in the Republic of Uzbekistan and the social necessity of citizens' participation in maintaining public order.

Key words: *Strategy, Public safety, Ensuring public safety, Internal affairs bodies, National Guard, Road map, Public event, Digitalization.*

Bugungi kunda davlatimizning har sohada rivojlanayotganligi fuqarolarimizga qator imkoniyatlarni ochib bermoqda. Jamiyatning turli sohalarida bo'layotgan o'zgarishlar bevosita fuqarolarning faol ishtiroki asosida amalga oshirilayotganligi hech kimga sir emas. Davlat siyosatini amalga oshiruvchi barcha davlat organlari faoliyatining nazorati nafaqat qonun hujjatlari bilan balki jamoatchilik nazorati orqali ham olib borilmoqda. Bunda fuqarolarning jamoat joylarida tartibni saqlashda ishtirok etishi fikrimizning dalili bo'la oladi. Keling, unda dastlab qanday joylar jamoat joylari deb atalishi haqida fikr yuritamiz. Jamoat joyi deganda biz hamma uchun to'siqlarsiz kirish (yoki bo'lish) uchun ruxsat etilgan yoki fuqarolarning turli ehtiyojlarini qondirishga mo'ljallangan joylarning uchastkasi, binolar, inshootlar va ularning qismlari, shuningdek transport kommunikatsiyalarini tushunishimiz mumkin.

Dunyo olimlarining fikricha jamoat joylari 3 ta turga bo'linadi:

1) doimiy tUSDagi jamoat joylari - bunday jamoat joylari fuqarolar doimiy bo'ladigan yoki doimiy bo'lishi imkoniyati bilan tasniflanuvchi, ish vaqti rejimi bilan belgilanmagan va fuqarolarning doimiy yashash ob'ektlari mavjud bo'lgan jamoat joylari hisoblanib, ularga transport magistrallari, ko'chalar, turar mavzelar, mahallalar, dahalar, kichik tumanlarning hududlari, aeroportlar, temir yo'l va avtomobil vokzallarining binolarini kiritishimiz mumkin.

2) vaqtinchalik tUSDagi jamoat joylariga biz fuqarolar vaqtinchalik bo'ladigan yoki vaqtinchalik bo'lishi imkoniyati bilan tasniflanuvchi, ish vaqti rejimi bilan belgilangan va fuqarolarning doimiy yashash ob'ektlari mavjud bo'lmagan jamoat joylarini kiritamiz.

3) bir martalik tUSDagi jamoat joylari esa ommaviy jamoat tadbirlari o'tkaziladigan ob'ektlar va ommaviy jamoat, qishloq xo'jaligi va boshqa (tantanali

tadbirlar va diniy marosimlar) tadbirlar o'tkazish vaqtiga mo'ljallangan ob'ektlar va alohida hududlarning ob'ektlari hisoblanadi.

Hozirgi tinch va farovon hayotimiz bardavom bo'lishligi avvalo yurtdagi siyosiy tuzumning qanday olib borilayotganligi hamda fuqarolarning olib borilayotgan bunday siyosatga qay tarzda munosabat bildirayotganligi bilan ifodalanadi. Biz bilamizki, jamiyatdagi osoyishtalikni saqlash har birimizning burchimizdir. Lekin ming afsuski, davlatimiz rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi va fuqarolarning tinchini buzuvchi harakatlar hali hamon davom etib kelmoqda.

Yevropa olimlari jamoat tartibi buzilishlarini quyidagi ko'rinishlarini aytib o'tishgan:

- spirtli ichimliklarni jamoat joylarida ichish, (ushbu maqsadlar uchun maxsus ajratilgan joylar bundan mustasno) mast holda jamoat joylarida bo'lish;
- hovli, ayvonda, parkda, bog'chada, bozorda, transportda, plyajlarda va boshqa jamoat joylarida pul, narsalar va boshqa qimmatbaho narsalar uchun qimor o'yinlarida qatnashish (ushbu maqsadlar uchun maxsus mo'ljallangan joylar bundan mustasno);
- jamoat joylarida fuqarolarni haqorat qilish va jamoat tartibini va fuqarolarning tinchligini buzadigan boshqa shu kabi harakatlar;
- yuk poezdlariga, shahar poezdlari va shaharlararo poezdlarning zinapoyalari va buferlariga chiqish;
- noma'lum joylarda ko'chalarning va temir yo'llarning qatnov qismidan o'tish;
- baland ovozda kuylash, musiqa asboblarini chalish orqali sukunatni buzish (texnik vositalardan foydalangan holda kvartirani ta'mirlash);
- yong'in chiqadigan narvonlarini, uylarning tomlari, chodirlari va podvallarini noto'g'ri ishlatish;

- uy atrofidagi axlatxonalarining yonishi, binolar yaqinida, oʻrmon ekinzorlari va oʻrmonda oʻt yoqish;
- taqiqlangan joylarda, daryolar va hovuzlarda choʻmilish;
- maysazor va gulzorlardan gullarni kesib tashlash, himoya qilinadigan yovvoyi oʻsimliklarni toʻplash, yashil joylarni buzish yoki yoʻq qilish;
- temir yoʻl, aviatsiya, avtotransport uskunalari, signalizatsiya va aloqa uskunalari, tashiladigan uskunalar, konteynerlar va boshqa mulkka zarar etkazilishi; poezdlarga toshlar va boshqa narsalarni tashlash; buyumlarni temir yoʻl izlariga qoʻyish; havo, suv va temir yoʻl transportining xizmat koʻrsatish zonalariga kirish;
- maishiy va sanoat chiqindilarini aniqlanmagan joyda saqlash; turar joy binolari orasida va hovlilarda yuk mashinalarini toʻxtatish; piyoda yoʻllarida haydash; maysazorlar va oʻyin maydonchalarida avtoulavlarni toʻxtatish;
- uy hayvonlarini parvarish qilish va yurish qoidalarini buzish;
- sport va koʻngilochar tadbirlar, stendlarning yopilishi, musobaqalarni yoki boshqa tadbirlarni oʻtkazish uchun stendlarga, sport maydonchalariga, yugurish maydonchalariga va boshqa joylarga oʻtish, shuningdek tadbirlarni oʻtkazishga xalaqit beradigan boshqa harakatlar;
- shovqin effektini yaratadigan va tomoshabinlar, sport va koʻngil ochish tadbirlari ishtirokchilariga xalaqit beradigan narsalardan foydalanish, shuningdek toʻsiqlar, yoritish moslamalari, televizion tasvirlarni tushirish uchun platformalar, boshqa maqsadlar uchun yordamchi tuzilmalardan foydalanish;
- sport va koʻngilochar tadbirlarning tashkilotchilari, ijrochilari va tomoshabinlarining qadr-qimmatini kamsitadigan va xoʻrlaydigan qichqiriqlar;
- transportning normal ishlashiga xalaqit beradigan yoki jamoat tartibini buzadigan sport va koʻngilochar tadbirlardan keyin koʻchalarda, maydonlarda va boshqa jamoat joylarida yurishlarni tashkil etish va boshqalar.

Yuqorida keltirilgan misollardan shuni aytishimiz mumkinki, hozirgi paytda barcha sohalarda kelib chiqishi mumkin bo'lgan bunday tartibsizliklarni fuqarolarning ishtirokisiz tartibga solish yana boshqa yangi turdagi qiyinchilik va muammolarni keltirib chiqaradi. Shunday ekan fuqarolarda jamoat tartibini saqlashga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otish va ularning ongiga jamiyatga nisbatan befarqlik va ishonmaslik tuyg'ularini o'rniga vatanga bo'lgan muhabbat, insoniylik, halollik va birodarlik g'oyalarini singdirish zarur. Chunki sodir etilayotgan ko'plab tartibsizlik va huquqbuzarlik, shuningdek jinoyatchilik holatlari aynan fuqarolarning befarqligi, boshqalarga yordam berishni istamasligi yoki o'z vaqtini ketkazishni xohlamasligi uchun ham ochilmay qolmoqda. Bu esa nafaqat jinoyatchilikni oldini olishda, balki ularni aniqlash va bartaraf etishda ham qator muammolarni keltirib chiqarmoqda. Bu borada rus olimi Melnikov Oleg Yureevich o'zining ilmiy ishida huquqiy va ijtimoiy himoyani fuqarolarni jamoat tartibini muhofaza qilishda ishtirok etishga undash omili sifatida ko'rsatib o'tgan.¹

Malumki, sud-huquq tizimida bu turdagi muammolarni hal etishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar amalga oshirildi va bu jarayon hali ham davom etib kelmoqda. Bunga misol tartiqasida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2017-yil 14-martdagi PQ-2833-son qarori² va ushbu qaror ijrosini ta'minlash, shuningdek huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishda fuqarolar va jamoat tashkilotlarining rolini yanada kuchaytirish maqsadida Vazirlar Mahkamasi tomonidan chiqarilgan "Fuqarolar va jamoat tashkilotlarini huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi faol ishtiroki uchun rag'batlantirish tartibi to'g'risida nizomni tasdiqlash haqida"gi qarorini³

¹ Melnikov Oleg Yureyevich "Rossiya Federatsiyasi fuqarolarining jamoat tartibini himoya qilishdagi ishtirokini ma'muriy-huquqiy tartibga solish"

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2017-yil 14-martdagi PQ-2833-son qarori

³ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Fuqarolar va jamoat tashkilotlarini huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi faol ishtiroki uchun rag'batlantirish tartibi to'g'risida nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori

keltirishimiz mumkin. Qarorda fuqarolarning huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi ishtiroki uchun rag‘batlantirish tartibi mustahkamlangan bo‘lib, unga ko‘ra quyidagi asoslardan biri mavjud bo‘lgan taqdirda fuqarolar va jamoat tashkilotlari rag‘batlantirilishi mumkinligi keltirib o‘tilgan:

- qasddan sodir etilishi rejalashtirilayotgan yoki sodir etilayotgan ma‘muriy huquqbuzarlikning oldini olishi yoxud to‘xtatishi;
- tayyorgarlik ko‘rilayotgan jinoyat haqida huquqni muhofaza qiluvchi organlarga xabar berishi natijasida jinoyat sodir etilishining oldi olinishi;
- qasddan sodir etilayotgan jinoyatni to‘xtatishi va uni to‘liq fosh etishda huquqni muhofaza qiluvchi organlarga ko‘maklashishi;
- fosh etilmagan jinoyat bo‘yicha uni fosh etishga ko‘maklashuvchi dalillarni aniqlashi yoki uni sodir etgan shaxslar yoxud ularning qaerda ekanligi haqidagi ma‘lumotlarni taqdim etishi natijasida jinoyatning fosh etilishi;
- qonun hujjatlariga muvofiq qidiruv e‘lon qilingan shaxsning yashiringan manzili haqida xabar berishi, uni ushlashda huquqni muhofaza qiluvchi organlarga ko‘maklashishi;
- bedarak yo‘qolgan shaxs haqida bergan ma‘lumoti asosida uning aniqlanishi;
- aholi o‘rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish borasidagi targ‘ibot-tashviqot tadbirlarida faol ishtirok etishi va uni bevosita amalga oshirishi;
- jinoyatlarning sodir etilishi sabablari va bunga imkon beruvchi shart-sharoitlarni bartaraf etish borasida taklif va tashabbuslarni amalga joriy etishi.

Shuningdek, qarorda fuqarolar va jamoat tashkilotlarini rag‘batlantirish to‘g‘risidagi takliflar huquqbuzarliklar profilaktikasini bevosita amalga oshiruvchi organlar tomonidan huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish bo‘yicha respublika va hududiy idoralararo komissiyalarga fuqarolar va

jamoat tashkilotlarini rag‘batlantirish bo‘yicha taqdimnoma kiritish orqali amalga oshirilishi belgilangan. Taqdimnomaga esa ma‘muriy huquqbuzarlik to‘g‘risida bayonnoma, jinoyat ishi qo‘zg‘atish to‘g‘risida qaror, shuningdek ushlangan qidiruvdagi shaxsga nisbatan qidiruvning bekor qilinganligi to‘g‘risida prokuratura, tergov, surishtiruv va tergovga qadar tekshiruvni amalga oshiruvchi organlarning qarori yoki sudning ajrimi ilova qilinishi belgilangan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti 2018 yil 12 aprel kuni “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida” gi qonunini⁴ imzoladi. Mazkur qonundan ko‘zlangan asosiy maqsad davlat organlari va muassasalari foliyati ustidan jamoatchilik nazoratini tashkillashtirish va amalga oshirish sohasidagi munosbatlarni tartibga solishdan iborat. Hujjatda fuqarolar va OAV vakillarining davlat organlari faoliyatini tekshirish va monitoring qilishdagi ishtiroki nazarda tutilgan. Qonunga ko‘ra jamoatchilik nazorati subektlariga fuqarolar, fuqarolarning o‘zini-o‘zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlar, OAV kiradi. Jamoatchilik nazorati obektlari sifatida esa davlat organlari, xususan, huquqni muhofaza qilish va nazorat organlari, ularning mansabdor shaxslari faoliyati belgilandi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 17-yanvardagi PF-5635-son Farmoni⁵ bilan tasdiqlangan “2017 — 2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini “Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili”da amalga oshirishga oid Davlat dasturi”ning⁶ ijrosi yuzasidan hamda huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlariga amaliy yordam ko‘rsatish bo‘yicha profilaktika (katta) inspektorlarining jamoat tartibini saqlash bo‘yicha yordamchilari faoliyatini samarali tashkil etish maqsadida Vazirlar Mahkamasining “Ichki ishlar organlari profilaktika (katta) inspektorlarining

⁴ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida” gi qonuni

⁵ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 17-yanvardagi PF-5635-son Farmoni

⁶ 2017 — 2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini “Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili”da amalga oshirishga oid Davlat dasturi

jamoat tartibini saqlash bo'yicha yordamchilari faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori qabul qilindi.⁷

2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturining⁸ 2022-yil birinchi choragida bajarilishi yuzasidan O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining hisobotini ko'rib chiqib, unda hukumat tomonidan Davlat dasturini tizimli tarzda va sifatli bajarish borasida bir qator tashkiliy va amaliy choralar ko'rilishi ta'minlanganligini ta'kidladi. Bundan tashqari, o'tgan davrda Davlat dasturining ustuvor yo'nalishlari doirasida amalga oshirilgan ishlar tahlili hamda qayd etilgan muhim statistik ko'rsatkichlar iqtisodiy-ijtimoiy sohadagi islohotlarning amalga oshirilishini ta'minlash, respublika hududlarining kompleks rivojlanish darajasini oshirish borasida sezilarli natijalarga erishilganligini ko'rsatib o'tdi. Bu olib borilgan barcha chora-tadbirlar zahirida mahallalarning osoyishtaligi va xavfsizligini ta'minlash maqsadida 6 822 ta "Fidokor yoshlar" jamoatchilik patrul guruhi faoliyati yo'lga qo'yilganligi ham fuqarolarimizning jamoat tartibini saqlashdagi ishtiroki davlatimiz uchun ijtimoiy zarurat ekanligini yana bir bor ko'rsatadi.

"Ma'lumki, jamiyatdagi ijtimoiy keskinlik favqulodda vaziyatlarda: tabiiy ofatlar, yirik avariya va falokatlar, epidemiyalar, ommaviy qirg'inlar, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy inqirozlar, terrorchilik harakatlari paytida keskin kuchayadi. Bunday vaziyatlarda huquq-tartibotni muhofaza qilish va favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etishga hissa qo'shadigan jamoat tuzilmalarining mavjudligi hayotiy ahamiyatga ega.

Bu omillar jamoat tartibini saqlashning qo'shimcha mexanizmlarini, jumladan, jamoat tartibini muhofaza qilish bo'yicha fuqarolarning jamoat yoki

⁷ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ichki ishlar organlari profilaktika (katta) inspektorlarining jamoat tartibini saqlash bo'yicha yordamchilari faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori

⁸ 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi

jamoat-davlat tashkilotlarini yaratishni izlash va qonun hujjatlarida rasmiylashtirish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Zamonaviy sharoitda jamoat tartibini muhofaza qilish, huquq-tartibot rejimini ta'minlashda fuqarolarning ichki ishlar organlariga har tomonlama yordam ko'rsatishi uchun sharoit yaratishga jamoatchilikni faol jalb etish talab etilmoqda.⁹

Bu mavzu doirasida izlanishlar olib borgan olimlardan Y.Y. Kayl va S.V. Yepininalar jamoat tartibini saqlashda fuqarolarning ishtiroki mexanizmini Buyuk Britaniya, AQSh, Ispaniya, Norvegiya va boshqa mamlakatlarda qo'llanilishini tahlil qiladilar.

Ularning fikricha, davlat boshqaruvi tizimi faoliyatida fuqarolarning ishtiroki qanchalik faol amalga oshirilsa, ya'ni fuqarolarning davlat ishlariga qanchalik keng jalb etilsa, siyosiy va iqtisodiy sohalar shunchalik muvaffaqiyatli rivojlanadi¹⁰ [17, C.33].

Aytish joizki, fuqarolarning jamoat tartibini saqlashdagi ishtiroki avvalombor ushbu ishtirokning chora-tadbirlarini belgilash, ishtirok etish usullari va hokimiyat hamda aholi o'rtasidagi o'zaro hamkorlik shakllarini belgilash masalalari muhim hisoblanadi¹¹. O'zbekistonda jamoat tartibini saqlashda fuqarolar ishtirokining amaldagi qonunchilik doirasida huquqiy tartibga solinganligini tahlil qiladigan bo'lsak, bu borada ko'rish mumkinki, mazkur faoliyat turi qonun darajasida alohida tartibga solinmagan.

Bugungi kunda ko'cha va jamoat joyida sodir etilayotgan jinoyatlarning aksariyat qismi kafe-bar, tungi klublar va restoranlar hissasiga to'g'ri kelmoqda.

⁹ Alimov Muxiddin Ilxomjon o'g'li, University of Public Safety Master's student lieutenant "Participation of Citizens in the Maintenance of Public Order Historical-Theoretical Significance" Journal of Pedagogical Inventions and Practices ISSN NO: 2770-2367 <https://zienjournals.com> Date of Publication: 24-10-2022

¹⁰ Кайл Й.Й. Партиципация как важный фактор повышения эффективности и результативности публичного управления субъектом Российской Федерации / Й.Й. Кайл, В.С. Епинина // Региональная экономика: теория и практика. 2013. № 16. С. 30-38 (Кйле Й.Й. Партиципатион ас ан импортант фактор ин импровинг тхе эффисиэнсй анд эффестивенесс оф публис администратион ин а конституэнт энтитй оф тхе Руссиан Федератион / Й.Й. Кеил, В.С. Епинина // Регионал Эсономисс: Тхеорй анд Прастисэ. 2013. Но. 16. С. 30-38.).

¹¹ Воронина Л.И., Патюков А.В. Участие граждан в охране общественного порядка: сравнительный анализ российского и зарубежного опыта (Воронина Л.И., Патюков А.В. Партиципатион оф ситизенс ин тхе протестион оф публис ордер: а сомпаративе аналісис оф Руссиан анд фореигн эхпериэнсэ) // [хттпс://елар.урфу.ру/битстрем/10995/77051/1/978-5-7996-2729-4_1_14.пдф](https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/77051/1/978-5-7996-2729-4_1_14.pdf).

Shundan kelib chiqqan holda, "Faol fuqaro" deb nomlangan mexanizmini joriy etish maqsadga muvofiq. Xususan unga ko'ra, hududdagi har bir ko'ngilochar ob'ekt (kafe, bar) rahbari, yuridik shaxs maqomidan foydalanib, o'z buyrug'iga asosan ishchi xodimlari orasidan bir nafarini ob'ekt hududida jamoat tartibini saqlashga mas'ul sifatida biriktiradi. Ushbu mas'ul shaxs – "Faol fuqaro"ning asosiy vazifasi hududda biriktirilgan jamoat xavfsizligini ta'minlashga javobgar organlar bilan doimiy aloqada bo'lib, ob'ekt hududida sodir etilgan har qanday noqonuniy harakatlar hamda uni sodir etish sabab va sharoitlarini bartaraf etish bo'yicha murojaat qilish hisoblanadi.¹²

Shuningdek, jamoat tartibini saqlash va unda fuqarolarning ishtiroki to'g'risidagi munosabatlarni qonun doirasida tartibga solinishi yuzasidan Belarus, Ukraina, Rossiya va Isroil davlatlari qonunchiligi o'rganilganda, ushbu davlatlarning qonunchilik tizimida mazkur munosabatlar qonun doirasida tartibga solinganligini ko'rish mumkin¹³[12, B.40]

Mamlakatimizda esa fuqarolarning jamoat tartibini saqlashda ishtirokini yanada oshirish bo'yicha ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Misol tariqasida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi PF-27-son Farmoniga 1-ILOVA sifatida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi KONSEPSIYasida "Jamoat xavfsizligini ta'minlash davlat idoralari va tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlar, jamoat birlashmalari, fuqarolar hamda ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlikda amalga oshiriladi" deya ta'kidlab o'tilgan. Shuningdek, Konsepsiyada Jamoat xavfsizligini ta'minlash tizimi jamoat xavfsizligini ta'minlovchi va unda ishtirok etuvchi subektlarga bo'lingan bo'lib, u yerda

¹² Ibragimov Sherzod Shakirovich O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi Magistratura tinglovchisi "Ichki ishlar organlarining jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta'minlash faoliyatini takomillashtirishning ayrim jihatlari" Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences Scientific Journal Impact Factor Advanced Sciences Index Factor

¹³ Sharipov S.S. Ichki ishlar organlari patrul-post xizmati faoliyatini takomillashtirish // Uzbekiston Respublikasi IIV Akademiyasining axborotnomasi. - 2017. - № 3. - B. 37-40 (Sharipov S.S. Improving the activities of the patrol and post service of law enforcement agencies // Bulletin of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan. - 2017. - № 3. - P. 3740).

fuqarolar jamoat xavfsizligini ta'minlashda ishtirok etuvchi subekt sifatida kiritilgan. Bundan tashqari, Konsepsiyada barcha subektlarning vakolatlari aniq ko'rsatilgan bo'lib, unda Vazirlar Mahkamasi vazifalarining muhim sharti sifatida jamoat xavfsizligini ta'minlashda faol ishtirok etgan nodavlat notijorat tashkilotlar va fuqarolarni rag'batlantirish tartibi belgilanganligi ham jamoat xavfsizligi va jamoat tartibini saqlashda fuqarolarning ishtirokini ta'minlash naqadar ahamiyatli vazifa ekanligini ko'rsatadi.¹⁴

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, Davlatning inson huquqlari bo'yicha funksiyasi nafaqat jamoat tartibini saqlash bo'yicha huquqni muhofaza qiluvchi va boshqa davlat organlari tizimini yaratishdan, balki fuqarolarni mustaqil himoya qilish uchun qulay qonunchilik bazasi va tashkiliy-texnik shart-sharoitlarni shakllantirishdan ham iboratdir. Shunday ekan hozirgi zamonaviy sharoitda fuqarolarni jamoat tartibini muhofaza qilishga jalb qilishning eng muhim rag'batlantiruvchi omili va huquqni muhofaza qiluvchi jamoat birlashmalari faoliyatining zaruriy sharti huquqiy va ijtimoiy himoya qilishning maxsus chora-tadbirlarini belgilashdir. Buning uchun biz avvalo jamoat tartibini saqlashda fuqarolarimizning faol ishtirokini joriy qilishdan oldin ularning ishtiroki oqibatida yuzaga keladigan ijtimoiy va huquqiy himoyasini yaratishimiz va ularni ta'minlab berishimiz lozim. Yana shuni aytib o'tish lozimki, Ichki ishlar organlari tomonidan taqdim etilgan davlat bilan jamoatchilik hamkorligining keng tarqalgan shakllaridan biri bu fuqarolarning jamoat tartibini himoya qilishda ishtirok etish institutidir. Uning ishlash samaradorligi ko'p jihatdan qonun hujjatlarida tartibga solish darajasiga va bunday ishtirok etishning asosiy tushunchalari, tamoyillari, shakllarini, huquqni muhofaza qilishda ishtirok etadigan shaxslarning maqomini, shu jumladan kafolatlar, imtiyozlar va kompensatsiyalarni tartibga solishga bog'liq. Shunga ko'ra, huquqbuzarliklarni oldini olish va bartaraf qilishda

¹⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrda PF-27-son Farmoniga 1-ilova. O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi KONSEPSIYASI

jamoatchilik ishtiroki kengaytirilishi, huquqbuzarlik haqida xabar berish rag‘batlantirilishi mamlakatda huquqbuzarliklar kamayishiga, qonun ustivorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, hozirgi davrda fuqarolarning jamoat tartibini saqlashdagi ishtiroki davlat siyosatining ijtimoiy zaruratiga aylangan desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Chunki inson huquqlari va erkinligi ta’minlanayotgan va fuqarolarga keng imkoniyatlar yaratilayotgan zamonamizda jahon hamjamiyatining diqqat etibori davlatimizning aynan inson huquqlari sohasidagi siyosatiga qaratilgan. Bu esa davlat boshqaruv organlariga jamoat tartibini saqlash va fuqarolar bilan ishlashda ehtiyotkorlikni talab etadi. Shuning uchun ham jamiyatning har bir jabhasida jamoat tartibini saqlashda fuqarolarimizning ishtirokini ta’minlashimiz muhim ahamiyat kasb etadi. Lekin bunday ishtirok fuqarolarga qiyinchilik keltirib chiqarmasligi uchun ularning huquqiy himoyasini mustahkamlash va fuqarolar ishtirokini bardavom etish maqsadida ularning ishtirok natijalarini munosib tarzda mukofotlab borish zarur. Buning uchun avvalo “Fuqarolarning jamoat tartibini saqlashda ishtirok etishi”¹⁵ to‘g‘risidagi qonun loyihasini qaytadan ko‘rib chiqish va uni qabul qilish hozirgi kundagi davlat siyosatining asosiy yo‘nalishi hisoblanmish, jamoat xavfsizligi ta’minlash va jamoat tartibini saqlash tizimini yanada rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023 y., 03/23/837/0241-son.
2. O‘zbekiston Respublikasining 16.09.2016 yildagi “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi O‘RQ-407-son qonuni.

¹⁵ “Fuqarolarning jamoat tartibini saqlashda ishtirok etishi” to‘g‘risidagi qonun loyihasi

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022—2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida PF-60-sonli farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 02 apreldagi "Ichki ishlar organlarining jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5050 son qarori.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 29 noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-27 son farmoni